

Pirkanmaan ja Hämeen lettojen tila ja turvaaminen

Anna Isotalo, Sisä-Suomen elinvoimakeskus
LETOT-hankkeen päätöswebinaari 9.6.2026

Oliko kenelläkään etukäteen
realistista tilannekuvaa
siitä, paljonko maakunnissa
on lettoja?

Pirkanmaa

Tietämys siitä mitä lettoja on olemassa oli melko hyvä, mutta listoilla on kummitellut paljon kadonneita lettoja.

Perillä olleita:
Pirkanmaan
kasvitieteellinen yhdistys
SSTE-inventoija
Tapani Sallantaus

Kanta-Häme

Kanta-Hämeen SSTE-inventointien tekijä (Teppo Häyhä) oli hyvin perillä ajankohtaistilanteesta

Nämä letot eivät kuitenkaan olleet ”järjestelmissä”, ja hanke toi tuon hiljaisen tiedon kartalle.

Päijät-Häme

Tietämys vallitsevasta tilanteesta heikoin

Vihjetieto oli selvästi hajanaisinta, ja pidän todennäköisenä sitä, että Päijät-Hämeestä tullaan löytämään vielä LETOT-hankkeen jälkeenkin jokunen letto

Lettotulosten alueellisia erityispiirteitä

Missä letot sijaittivat?

Klustereittain tietyssä kohdin maakuntia

Pirkanmaalla

- Oriveden seudulla ja Parkanon seudulla

Kanta-Hämeessä

- Hämeenlinnan, Hattulan, Tammelan ja Janakkalan kohdilla

Päijät-Hämeessä

- Asikkalan, Heinolan ja Hartolan alueella

Muutamia huomioita

- Suurin osa pohjavesivaikutteisista piensoista, vain pari keidassoiden laidoilla.
- Useita järvien laskun vesijättömailla. Vesijätön lisäksi sijaitsivat usein järvien, lampien ja jokien rannoilla.
- Muutamia suppalettoja

→ Sijainnista riippumatta useita jatkuvasti heikkeneviä kohteita. Oli paljon tilanteita, joissa tieto letosta on ”varmaa”, mutta lettolajeja ei ole enää paikalla kun sinne itse saapuu.

Miten saatuja tuloksia on hyödynnetty

Menetelmästä

Taulukossa mukana yksityismaiden LETOT-hankkeessa kuvioidut kohteet. Taulukkoon ei kuitenkaan otettu mukaan kohteita, jotka olivat jo valmiiksi YSA-kohteita, ja joilla ei ole ennallistamistarvetta.

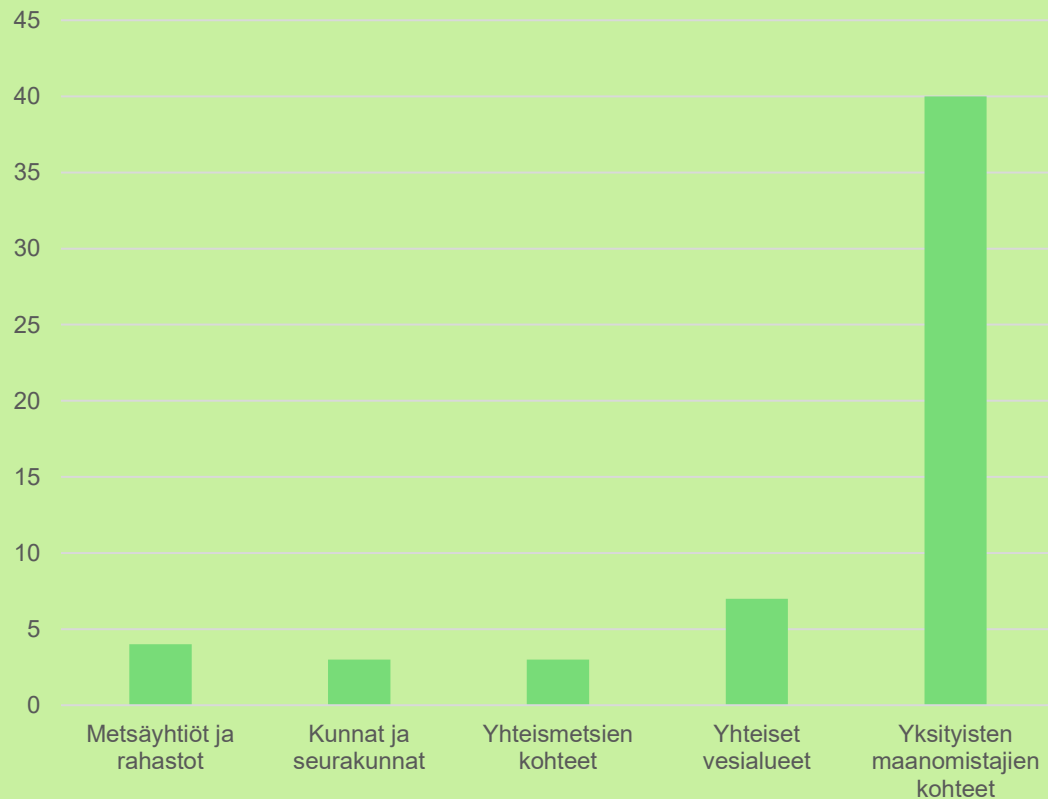
Huomioitavaa

- Yksi suuri kiinteistö, jossa on kahdessa paikassa lettoa, on kahtena rivinä taulukossa
- Selvitykseen tuli mukaan myös yksi Metsähallituksen leton viereinen kiinteistö, joka tosiasiallisesti vaikuttaa tuon MH:n leton tilaan
- Selvitykseen tuli mukaan lisäksi kolme kohdetta, joita ei LETOT-hankkeessa kuvioitu, ja jotka eivät enää ole lettoja, mutta ovat sitä joskus olleet, ja kohteisiin on LETOT-hankkeen myötä havahduttu
- Ei anna täydellistä kuvaa tehdystä työstä, sillä kiinteistöt lettokuvioiden mukaan. Paljon kontaktoitu myös viereisten kiinteistöjen maanomistajia.

Kiinteistöjen omistajat ja suojelutilanne

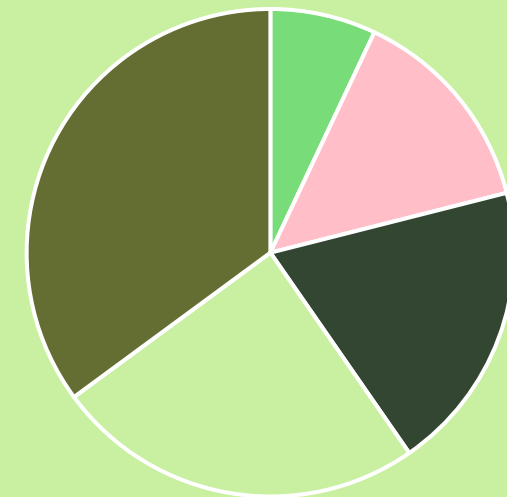

Maanomistusrakenne

Huomio: hyvin harva metsälakikohteista oli metsälakikohde siksi, että se on letto

Suojelutilanne

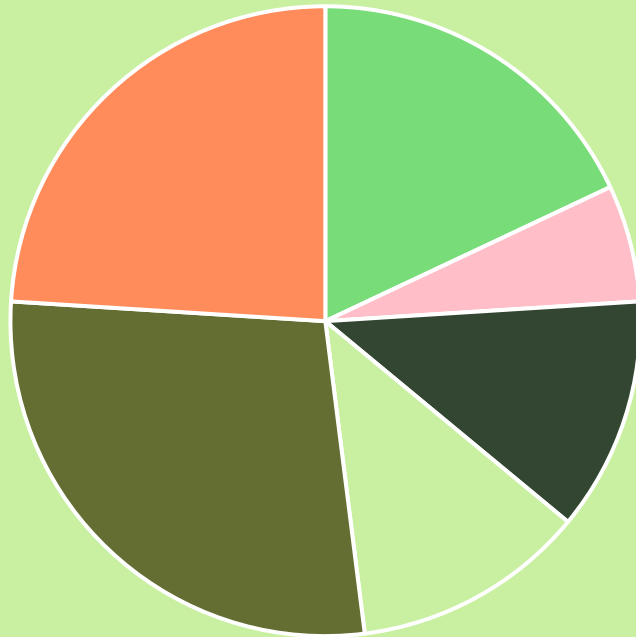

- Valmiiksi ennen LETOT-hanketta suojeltu
- Suojeltu LETOT-hankkeen myötä
- Metsälakikohde
- Pitäisi saada metsälakikohteeksi
- Pitäisi suojella

Suojeltu tai ennallistettu LETOT-hankkeen myötä tai sen jälkeen

Suojelun toteutuminen

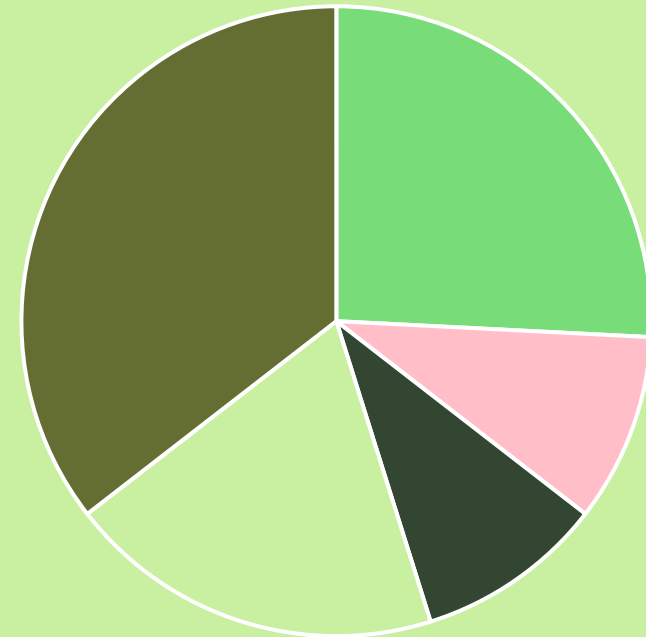
Osajoukko, josta jätetty pois valmiiksi suojellut, sekä valmiiksi metsälakikohteet

- Suojeltu LETOT-hankkeen myötä
- Suojelusta kieltäytyneet
- Riittää jos metsälakikohteeksi
- Prosessi kesken
- Suojelu peruuntunut
- Vielä kontaktoimatta

Osajoukko, jossa mukana kohteet joilla ajateltu edes jonkinlaista ennallistamispotentiaalia. Matalimmalla roikkuvat hedelmät on poimittu.

Ennallistamisen toteutuminen

- Ennallistettu LETOT-hankkeen myötä
- Ennallistamisesta kieltäytyneet
- Vielä kontaktoimatta
- Prosessi kesken
- Ennallistaminen peruuntunut

Erinäisiä suojelun tai ennallistamisen toteutumisen esteitä

- Leton päälle on kaavoitettu mökkitontteja. Näitä ei ole tarkoitus rakentaa, mutta suojeluprosessi ei taivu näihin tapauksiin
- Maanomistaja on niin muistisairas, ettei ole oikeustoimikelpoinen
- Kunta ei halua "sitoa käsiään" ja estää kohteen kaavoitusta muuhun käyttöön myöhemmin
- Potentiaalinen laidunnuskohde (on ollut aiemmin laidunnettu), mutta ei löydy nykyisessä tukiympäristössä laiduntajaa kohteelle
- Ennallistaminen ei ole mielekästä, kun naapurikiinteistöt eivät lähde mukaan
- Suojelukorvaus vähäpuustoisella kohteella on liian pieni
- Kohde ison metsäyhtiön mailla, pitäisi ennemmin saada kannustettua heidät toimiin
- Epäluottamus ympäristöhallintoon

Koottuja ajatuksia suojelun ja ennallistamisen kokemuksista

Toimintasuunnitelma kaikille lettokohteille ”yksilöllisesti”?

- LETOT-hankkeen data on ollut upea ”kohdepankki” suojelelun ja ennallistamisen suunnitteluun.
- Lettokohteiden lisäksi LETOT-hankkeen sivutuotteena tietoon on tullut paljon ojitettuja kohteita, jotka ovat joskus olleet lettoja. Nämäkin ovat kiinnostavia ennallistamiskohteita.
- Kaikki kohteet eivät välttämättä etene nopeasti. Joillakin kohteilla maanomistajan harkinta-aika voi olla pitkä tai kieltävä vastaus voi olla sen kaltainen, että uusintayhteydenotto voi myöhemmin olla paikallaan.

Miten ennallistamista kaikkiaan lähestyy nyt

- Ennallistamisen hehtaaritavoitteet – tällä hetkellä (oma henkilökohtainen) strategia on sen kaltainen, että vuosittain on isommat kohteet, joista hehtaarit, ja jokin pienempi kohde mukaan sekaan. Tällä pienemmällä kohteella voi silloin olla suurempi hehtaarikohtainen hinta.
- Lettoja tulee siten vähitellen kohteiksi. Vähittäinen eteneminen on hyvä myös siksi, että kokemus karttuu, ja vähitellen oppii mitä kohteille kannattaa tai ei kannata tehdä.
- Toisaalta lettojen pelastamisessa on kiire, joten toisenlainenkin strategia voi olla perusteltu.

Kiitos!

